

**Konverents “Immigrantide õpetus soome ja eesti koolis”
17. – 18. märts 2007**

Muukeelse õppija keelelistest iseärasustest

**Mare Kitsnik
Tallinna Ülikool
marekitsnik@hot.ee**

Kuidas suhtuda sellisesse keelekasutusse?

- *Poiss lülitasib arvuti ja algas arvutimäng mängima.*
- *Mulle pakuti tulla selle firma tööle.*
- *Ta kasvab hästi oma lapsi.*
- *Ta pidin eile oma sünnipäeva.*

Kas see on rumal, lohakas või naljakas? Või midagi muud?

Loomulik keelekasutus

- Need laused on kirjutanud eesti keele kui teise keele õppijad.
- Teise keele valdajaks ei ole võimalik saada järsu hüppega.
- Teise keele õppija kasutab oma mõtete väljendamiseks üsna kaua nn **õppijakeelt**.

Õppijakeel

- Erineb sihtkeelest.
- Muutub ja areneb pidevalt.
- On süsteemne.
- Seda saab uurida.

Õppijakeele iseloomulikud jooned

Õppijakeeles esinevad alati kindlad veatüübid:

- väljajätmise vead,
- üleüldistamise vead,
- ülekandevaad.

Väljajätmise vead

Ühised kõigile õppijaile sõltumata nende emakeelest.

- *Poiss lülitasib arvuti ja algas arvutimäng mängima.*
- *Ta kasvab hästi oma lapsi.*

Üleüldistamise vead

Ühised kõigile õppijaile sõltumata nende emakeelest.

- *Mulle pakuti tulla selle firma tööle.*
- *Ta pidin eile oma sünnipäeva.*
- *Poiss lülitasib arvuti ja algas arvutimäng mängima.*

Ülekandevaad

Ühised sama emakeelega õppijaile.

- *Mulle pakuti tulla selle firma tööle.*

Õppijakeele arendamine.

Mis õppijat ei aita ?

- Kui viga parandada, aga selle põhjust mitte seletada.
- Kui veale üldse mitte tähelepanu pöörata.
- Kui seletus ei vasta õppija vajadustele või tasemele.
- Kui anda korraga liiga palju seletusi.

Õppijakeele arendamine.

Mis aitab õppijat?

- Süsteemne õppematerjal (sobivalt valitud autentseid tekstid, õppija vajadusi arvestavad ülesanded, grammatiliste nähtuste vormi, tähenduse ja kasutuse koos õppimine, paras raskusaste).
- Õpetaja, kes tunneb täpselt oma õppijate keelelisi vajadusi ning oskab anda õigeid seletusi õigel ajal.
- Iseseisva õppimise oskus.

Kuidas luua süsteemset õpikusarja?

- Peavad olema teadmised õppija keeleliste vajaduste kohta (õppijakeele analüüsi põhjal saab teada õppijale raskusi valmistavad keelenähtused, sihtkeele analüüsi põhjal saab teada funktsionaalselt olulised keelenähtused).
- Peavad olema teadmised õppija arenguetappide kohta (õppijakeele analüüsi põhjal saab need teada).
- Hea, kui on sama(d) autor(id).

Mis on eesti keele kui teise keele õppijale raske?

- Muutevormide suur hulk
- Sihitise käänded
- Ajad (täis- ja enneminevik, tingiva kõneviisi minevik, tulevik)
- Rektsioonierinevused
- Sõnavara (samasse mõistepesasse kuuluvad sõnad, paronüümid, sõnatuletus)
- Stiili- ja registrierinevused
- jm

Näiteid neljast omavahel seotud õppekomplektist

- Mare Kitsnik, Leelo Kingisepp 2006. Naljaga pooleks. Eesti keele õppekomplekt algtasemele (tase A2). Tallinn: Iduleht ja Mare Kitsnik
- Mare Kitsnik (ilmub 2008). Eesti keele õppekomplekt vene õppekeelelega kutsekoolile. Tallinn: ILO
- Mare Kitsnik 2004. Eesti keele õppekomplekt vene õppekeelelega kooli 9. klassile. Tallinn: ILO
- Mare Kitsnik, Leelo Kingisepp 2002. Avatud ukсед. Eesti keele õppekomplekt kesk- ja kõrgtasemele. Tallinn: TEA Kirjastus

Ajad

- Naljaga pooleks – lihtminevik (*i*-minevik ja *si*-minevik).
- Kutsekooli õpik – lihtmineviku kordamine, täisminevik, liht- ja täismineviku kasutamise võrdlus.
- 9. klassi õpik – lihtmineviku kordus (eriline tähelepanu veaohlikele tüüpidele), enneminevik, liht-, täis- ja ennemineviku kasutamise võrdlus, tuleviku väljendamine.
- Avatud ukсед – ajavormide moodustamise ja kasutamise kordamine.

Sihitise käänded

- Naljaga pooleks – esmane tutvus (eituse ja lõpetamata tegevuse korral osastav, lõpetatud tegevuse korral ainsuse omastav ja mitmuse nimetav).
- Kutsekooli õpik ja 9. klassi õpik – lõpetatud ja lõpetamata tegevuse väljendamine aspekt- ja partitiivverbidega, sihitis umbisikulise tegumoe korral, sihitis käskiva kõneviisi korral.
- Avatud ukсед – varem õpitu kordamine, sihitis ebamäärase hulga väljendajana, sihitis *da*-tegevusnime laiendina.

Sõnavara. Sihitud ja sihilised verbid

lõppema – lõpetama

algama – alustama

kasvama – kasvatama

harjuma – harjutama

saama – saatma

(9. klassi õpik)

kiirenema – kiirendama

arenema – arendama

halvenema – halvendama

lõõgastuma – lõõgastama

innustuma – innustama

(Avatud ukсед)

Sõnavara. Samasse sõnapesasse kuuluvad sõnad

- Naljaga pooleks – *lülitan sisse, panen mängima, panen põlema, panen tööle (arvuti, teler, tuli, muusika, külmik, raadio).*
- Avatud ukсед – *läheb katki, läheb rikki, läheb halvaks, puruneb (kampsun, teler, raadio, jogurt, klaas, auto, arvuti).*

Stiili- ja registrierinevused

Kutsekooli õpik – kõnekeelne sõnavara.

- *Ta on sihuke väga hella hingega, sihuke kunstnikuhing ma ütleks.*
- *Ta on niisuke väga-väga sõbralik inimene.*
- *Vaba aega on nagu lihtne veeta koos, aga just see tööalane nii hästi ei klapi vahel.*

Stiili- ja registrierinevused

Kutsekooli õpik – poolametlikus kirjas kasutatavad väljendid.

- *Palun lubada mul osaleda kus?*
- *Arvan, et sellel seminaril osalemine on*
- *Sellega seoses pean ...*
- *Samuti palun võimaluse korral ...*

Eesti keele õppimine on tore

- Grammatika- ja sõnavaraülesanded on seotud käsitletava üldteemaga.
- Grammatika- ja sõnavaraülesanded on seotud osaoskuste (lugemise, kuulamise, rääkimise ja kirjutamise) arendamisega.
- Grammatilisi ja kollokatsioonilisi mudeleid omandatakse fraaside koosseisus
- Kasutatakse huvitavaid ja lõbusaid grammatikamänge.

Kokkuvõte

- Eesti keele kui teise keele õppija keelekasutusse tuleks suhtuda tolerantselt.
- Eesti keele kui teise keele õppe tõhustamiseks tuleb jätkata õppijakeele uuringuid, seda võimaldab nüüdsest ka EVKK (<http://evkk.tlu.ee>) ning arendada õppemethodikat, õppematerjale ja õpetajakoolitust.

Kirjandust

- Rod Ellis 1997. Second Language Acquisition. Oxford University Press.
- Helle Metslang jt 2003. Keelehärm. Eesti keele probleemseid piirkondi. Tallinn: TPÜ Kirjastus.
- Diana Maisla 2000. Vigade parandamine. Keeleõpetaja metoodikavihik. Tallinn: TEA Kirjastus.

Olgem rõõmsad, et nii paljud
mitte-eestlased meie keelt õpivad!!!

Täna kuulamast!